

PHƯƠNG PHÁP CHỐNG LẠM DỤNG "CHIẾU - ĐỌC - CHÉP" TRONG DẠY HỌC CÁC HỌC PHẦN THUỘC KHỐI KIẾN THỨC CƠ SỞ TẠI TRƯỜNG CAO ĐẲNG CẢNH SÁT NHÂN DÂN II

Thiếu tá, TS. Nguyễn Đức Bằng *

Tóm tắt nội dung: *Giáo dục là quốc sách hàng đầu, muốn có được nền giáo dục vững chắc, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ đào tạo nguồn nhân lực có chất lượng cao phục vụ đặc lực cho sự nghiệp Công nghiệp hóa - Hiện đại hóa đất nước thì vấn đề đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo luôn là điều kiện tiên quyết, trong đó cần chú trọng việc vận dụng phương pháp dạy và học theo hướng phát huy tư duy sáng tạo và năng lực tự đào tạo của người học, gắn kết lý luận với thực tiễn, gắn với nhu cầu sử dụng cán bộ... Chính vì vậy, vấn đề dạy học lạm dụng "chiếu - đọc - chép" trong hoạt động dạy học cần được xem như là một thứ "bệnh trong giáo dục" cần nghiêm túc và nhanh chóng khắc phục trong nền hệ thống giáo dục quốc dân nói chung và tại Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II nói riêng.*

Ngày 04 tháng 11 năm 2013, Ban chấp hành Trung ương Đảng (Khóa XI) đã ban hành Nghị quyết số 29 - NQ/TW về "Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế"¹. Nhằm quán triệt và tổ chức thực hiện có hiệu quả Nghị quyết 29 trong Công an nhân dân của Ban chấp hành Trung ương Đảng (Khóa XI), ngày 28 tháng 10 năm 2014, Nghị quyết số 17 của Đảng ủy Công an Trung ương và Chỉ thị số 13 của Bộ Công an đã được ban hành để chỉ đạo về việc đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo trong các trường Công an nhân dân, nội dung nêu rõ: "Đổi mới phương pháp dạy và học theo hướng phát huy tư duy sáng tạo và năng lực tự đào tạo của người học, gắn kết lý luận với

*thực tiễn, gắn với nhu cầu sử dụng cán bộ"*². Những văn bản trên cho thấy, vấn đề đổi mới phương pháp dạy và học theo hướng phát huy tư duy sáng tạo và năng lực tự đào tạo của người học, gắn kết lý luận với thực tiễn đã và đang là nhiệm vụ cấp bách của toàn hệ thống giáo dục nói chung và giáo dục trong ngành Công an nhân dân nói riêng, trong đó, khắc phục triệt để tình trạng dạy học kém hiệu quả bằng cách lạm dụng "chiếu - đọc và chép" là một trong những nội dung quan trọng của yêu cầu đổi mới phương pháp dạy và học theo hướng phát huy tư duy sáng tạo và năng lực tự đào tạo của người học...

Nhận thức rõ tầm quan trọng về nội dung chỉ đạo của cấp trên về "Đổi mới phương pháp dạy và học theo hướng phát huy tư duy sáng tạo và năng lực tự đào tạo

2. Nghị quyết số 17 của Đảng ủy Công an Trung ương, ngày 28 tháng 10 năm 2014, Tr.6.

1. Nghị quyết số 29 - NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng (Khóa XI), ban hành ngày 04/11/2013.

* P.Trưởng Phòng QLNCKH,
Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II.

của người học, gắn kết lý luận với thực tiễn, gắn với nhu cầu sử dụng cán bộ". Đảng ủy, Ban Giám hiệu Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II luôn triển khai thực hiện nghiêm túc Nghị quyết 29 của Ban chấp hành Trung ương Đảng (Khóa XI), Nghị quyết số 17 của Đảng ủy Công an Trung ương và Chỉ thị số 13 của Bộ Công an về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo trong các Trường Công an nhân dân. Trên tinh thần đó, nội dung của nhiệm vụ đổi mới phương pháp dạy và học đã không đơn thuần là khẩu hiệu mà hiện hữu cụ thể trong các văn kiện Đại hội Đảng bộ của Nhà trường qua nhiều nhiệm kỳ đại hội Đảng, điển hình như: Trong phần Mục tiêu chung của Văn kiện Đại hội Đảng bộ Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II (Nhiệm kỳ 2015 - 2020) đã nêu rõ: *"Quán triệt và thực hiện nghiêm túc Nghị quyết Trung ương 8 (Khóa VII) về đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục đào tạo đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước trong điều kiện nền kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế... xây dựng Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II thành cơ sở đào tạo có chất lượng cao của Bộ Công an"*³. Tinh thần này được cụ thể hóa bằng các hoạt động dạy giỏi, bằng hoạt động ký ước thi đua trong dạy và học của các đơn vị khoa, bộ môn trong Nhà trường. Theo đó, lạm dụng *"chiếu - đọc - chép"* trong dạy học được ví như một thứ *"bệnh trong giáo dục"* cần nghiêm túc và nhanh chóng khắc phục.

Như vậy, hiện tượng *"chiếu - đọc - chép"* trong giáo dục thực chất là gì? Những hệ lụy của chúng ra sao? Và vì sao chúng ta cần khẩn trương khắc phục điều đó trong hoạt động dạy học... đặc biệt là đối với những học

phần thuộc khối kiến thức cơ sở vốn dĩ luôn bị xem là các môn học *"thuần túy lý luận và khô khan"*.

Thực chất vấn đề này chính là sự phản ánh thực trạng người giảng viên chỉ mới dừng lại ở việc sử dụng các phương tiện công nghệ thông tin như một công cụ thiết yếu ứng dụng khoa học công nghệ vào dạy học chỉ để *"đánh máy nội dung bài giảng và rồi sau đó chiếu lên phòng"*, tiếp đến là *"đọc"* cho học viên *"chép..."*. Nói cách khác, người giảng viên chỉ đơn thuần là sử dụng máy vi tính để đánh máy lại những gì đã có ở trong giáo trình, bài giảng rồi sau đó chiếu lên phòng, còn người học chỉ cần nghe và chép lại... Hoạt động dạy - học này sẽ dẫn đến những hệ lụy đó là: Tình trạng *"nhàm chán, thụ động"* trong dạy và học; không phát huy tính *"công não và đẩy mạnh tư duy, sáng tạo"* của người dạy và học; chưa tiếp thu và vận dụng cơ bản những thành tựu của khoa học và công nghệ vào quá trình dạy và học; chưa kết hợp giữa lý luận và thực tiễn trong hoạt động dạy và học; làm cho phong trào thi đua dạy - học có xu hướng đi *"lùi"*.

Những năm qua, Đảng ủy, Ban Giám hiệu Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II luôn quan tâm sát sao đến việc đổi mới mạnh mẽ nội dung và phương pháp dạy và học bằng việc tích cực duy trì và nâng cao hiệu quả phong trào dạy giỏi; đẩy mạnh việc ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học, sử dụng có hiệu quả các trang, thiết bị, đồ dùng và phương tiện dùng cho hoạt động dạy học; tích cực đẩy mạnh việc trao đổi, tổ chức các lớp tập huấn sử dụng phương pháp dạy học tích cực vào hoạt động giảng dạy, tăng cường thực hành cho học viên... đặc biệt, khắc phục, chấn chỉnh tình trạng *"chiếu - đọc - chép"* trong dạy học đối với những học phần khối kiến thức cơ sở, lấy dạy giỏi làm tiêu chí quan trọng để xét

3. Văn kiện Văn kiện Đại hội Đảng Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II (Nhiệm kỳ 2015 - 2020, Tr.34, 36.

thi đua hàng năm cho đội ngũ giảng viên.

Thực tế hoạt động dạy học của Nhà trường trong thời gian qua đã đi vào nề nếp với những tiêu chí, quy mô, tính chất, chất lượng, bề dày và tầm nhìn của một ngôi trường đào tạo bậc Cao đẳng, xây dựng Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II thành cơ sở đào tạo có chất lượng cao của Bộ Công an. Hàng năm, luôn có trên 90% số lượng giảng viên đăng ký và thực hiện thành công giờ dạy giỏi, bài dạy giỏi, giảng viên giỏi cấp trường; trung bình mỗi năm có từ 30 đến 50 giảng viên đạt chuẩn danh hiệu giảng viên dạy giỏi cấp Trường, trong đó có từ 5 đến 7 giảng viên dạy giỏi cấp Bộ.

Khối kiến thức cơ sở bao gồm những học phần thuộc Bộ môn Pháp luật và Bộ môn nghiệp vụ cơ sở, Bộ môn Tâm lý, Bộ môn Ngoại ngữ - Tin học và Bộ môn Quân sự, võ thuật - Thể dục thể thao⁴. Đây là những học phần kiến thức ban đầu mà người học viên các trường Công an nhân dân nói chung, người học viên của Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II nói riêng được tiếp cận và trang bị,

lượng kiến thức này là nền tảng cơ bản, quan trọng để học viên dễ dàng tiếp cận những môn học nghiệp vụ chuyên ngành. Tuy nhiên, thời gian qua, hoạt động dạy học của Nhà trường nói chung, dạy học những học phần thuộc khối kiến thức cơ sở nói riêng đôi khi vẫn còn tồn tại hiện tượng “*chiếu - đọc - chép*” trong quá trình giảng dạy, vì vậy chất lượng của giờ giảng, bài giảng chưa cao... Tồn tại này bắt nguồn từ một số nguyên nhân sau:

Một là, do tính chất đặc thù của môi trường giáo dục trong Công an nhân dân nói chung, khi giảng dạy các môn thuộc khối kiến thức cơ sở nói riêng. Đây là những học phần thường bị nghĩ là chỉ có “*lý luận và khô khan*” bởi tính đặc thù của nó... do đó, vấn đề quan trọng là người giảng viên phải làm như thế nào để vận dụng phương pháp dạy học tích cực vào giảng dạy các học phần thuộc khối kiến thức cơ sở một cách hợp lý để đạt được hiệu quả cao trong hoạt động dạy học.

Hai là, điều kiện, phương tiện, trang thiết bị của phòng học trong Nhà trường còn

thiếu so với tiêu chuẩn chung của phòng học chuẩn do Bộ Giáo dục và Đào tạo quy định, hơn nữa lưu lượng học viên lại quá đông. Do đó, học viên phải ngồi “*sát cánh cùng nhau*” trong một bàn... Vì vậy, rất khó cho giảng viên giảng dạy các môn kiến thức cơ sở đổi mới phương pháp dạy học bằng phương pháp dạy học tích cực.

Ba là, vẫn còn tình trạng một số giảng viên trong giảng dạy các môn

Ảnh minh họa giờ lên lớp của giảng viên. Nguồn: P.QLNCKH-T39

4. Chương trình đào tạo hệ Cao đẳng năm 2013 và hệ Trung cấp năm 2009 của Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II.

thuộc khối kiến thức cơ sở chưa chịu khó đầu tư vào việc thiết kế bài giảng sao cho phù hợp với từng đối tượng học viên mình đang phụ trách, sợ mất sức, dựa vào giáo án soạn sẵn và đọc cho học viên chép, thỉnh thoảng mới dừng lại ghi vài chữ lên bảng.

Bốn là, tính chủ động và sự chuẩn bị cho hoạt động dạy học của một số giảng viên nói chung và giảng viên giảng dạy các học phần khối kiến thức cơ sở nói riêng đôi lúc còn chưa chu đáo, tình trạng “*quá tải*” do lịch trình giảng dạy “*dày đặc*”... Vì thế, hiện tượng “*nước đến chân mới nhảy*” của giảng viên vẫn xảy ra...

Qua quá trình tìm hiểu, theo chúng tôi nhận thấy, để chống tình trạng dạy học các học phần thuộc kiến thức cơ sở bằng việc “*chiếu - đọc - chép*” tại Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II, Đảng ủy, Ban Giám hiệu, Phòng Quản lý đào tạo, Lãnh đạo khối các bộ môn cơ sở, đội ngũ giảng viên và học viên của Nhà trường nên thực hiện tốt một số nội dung chủ yếu sau:

Đối với các phòng chức năng trong Nhà trường:

- Tham mưu, đề xuất với Ban Giám hiệu Nhà trường quán triệt, triển khai đến các bộ môn và đội ngũ giảng viên thuộc khối kiến thức cơ sở tăng cường vận dụng linh hoạt, sáng tạo việc đổi mới phương pháp dạy học tích cực theo sự hướng dẫn của những chuyên gia đầu ngành sau khi đã được tập huấn về đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng sử dụng phương pháp dạy học tích cực vào công tác giảng dạy thực tế của Nhà trường như: Giảng viên cần cố gắng khởi đầu các đầu tiết học bằng việc tạo mở không khí vui tươi, hăng hái thi đua học tập cho học viên thông qua câu chuyện ngắn, vui và “*dí dỏm*” hoặc tiết mục “*trò chơi ngắn - vui*”; chọn lọc một

số ví dụ thực tiễn “*sinh động*” truyền đạt tới học viên sau khi đã diễn giảng xong nội dung lý thuyết...

- Tích cực hơn nữa trong việc nghiên cứu, tham mưu cho Đảng ủy, Ban Giám hiệu Nhà trường trong việc sửa chữa, trang bị cơ sở vật chất đối với hệ thống phòng học... nhằm từng bước chỉnh trang, nâng cấp hệ thống phòng học của Nhà trường để tiến đến đảm bảo các tiêu chí của phòng học chuẩn quốc gia (phòng học có đủ các trang thiết bị dạy học), đáp ứng nhu cầu đổi mới phương pháp dạy học tích cực hiện nay⁵. Trong từng học kỳ, kịp thời động viên, khen thưởng những nhân tố chuyên môn, những giảng viên có thành tích tốt trong việc đổi mới phương pháp dạy học, nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo, đặc biệt là đối với những giảng viên tự sáng tạo đồ dùng dạy học để phục vụ cho các tiết dạy những học phần thuộc khối kiến thức cơ sở.

- Tham mưu, đề xuất với Ban Giám hiệu Nhà trường tổ chức hội giảng cấp trường thay vì thực hiện phong trào dạy giỏi như hiện nay để thúc đẩy mạnh mẽ hơn nữa phong trào thi đua dạy tốt và học tốt. Qua đó, đánh giá, tổng kết, rút kinh nghiệm các tiết dạy một cách thiết thực hơn.

- Đề xuất với Ban Giám hiệu Nhà trường tiết tục duy trì việc cắt cử thành viên trong Hội đồng Khoa học giáo dục Nhà trường để dự giờ “*đột xuất*” hoặc ngẫu nhiên thăm lớp học khi giảng viên đang giảng dạy... và kịp thời báo cáo với Ban Giám hiệu các trường hợp sử dụng hình thức “*chiếu - đọc - chép*” trong dạy học nhằm kịp thời chấn chỉnh, xử lý hợp lý tình trạng trên trong hoạt động dạy học.

Đối với các bộ môn giảng dạy khối

5. Quyết định số 37/2008/QĐ-BGDĐT, ngày 16 tháng 7 năm 2008 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo quy định về phòng học bộ môn.

kiến thức cơ sở:

- Lãnh đạo các bộ môn nên tổ chức các buổi sinh hoạt chuyên môn để đội ngũ giảng viên trong đơn vị có điều kiện trao đổi kinh nghiệm giảng dạy khối các môn học cơ sở. Hàng năm, tổ chức tổng kết về việc đổi mới phương pháp giảng dạy nhằm chống tình trạng dạy học bằng hình thức “*chiếu - đọc - chép*”, kịp thời biểu dương những giảng viên tích cực trong việc đổi mới phương pháp giảng dạy, đồng thời thường xuyên chỉ đạo, theo dõi giảng viên trong việc ra đề kiểm tra thường xuyên, kiểm tra hết môn một cách hợp lý với nhiều hình thức khác nhau nhằm khắc phục tình trạng học tủ, học vẹt trong học viên.

- Lãnh đạo khối các bộ môn cơ sở nên xây dựng kế hoạch kiểm tra đột xuất khi giảng viên đang giảng dạy trên lớp học nhằm phát hiện và có biện pháp điều chỉnh kịp thời đối với giảng viên giảng dạy bằng cách thức “*chiếu - đọc - chép*”.

- Từ việc nắm vững nội dung chương trình đào tạo, đề cương chi tiết học phần, nắm vững nội dung giáo trình, tài liệu dạy học cùng với việc nghiên cứu kỹ lưỡng về đối tượng người học cũng như những tiêu chí đào tạo theo hướng chuẩn đầu ra của Bộ Công an và của Nhà trường... Các thầy cô giáo cần nghiên cứu, lựa chọn và tìm ra các phương pháp thiết thực để tổ chức tốt các hoạt động dạy học cũng như các hình thức tổ chức thi, kiểm tra đánh giá... sao cho phù hợp với năng lực, khả năng vận dụng kiến thức của người học... để sau khi học tập, học viên có thể tự mình lĩnh hội, tìm kiếm và chiếm lĩnh tri thức.

- Các thầy cô giáo cũng cần tăng cường các buổi thực hành để học viên tiếp thu bài nhanh hơn qua phương pháp trực quan; tích cực sử dụng giáo án điện tử một cách hữu hiệu, tránh lạm dụng quá nhiều vào máy móc;

tăng cường sử dụng các phương tiện hỗ trợ khác trong khi giảng bài như: bảng, biểu đồ, bảng phụ, tranh ảnh minh họa để giảm bớt tình trạng chiếu - đọc - chép và học viên sẽ dễ tiếp thu cũng như nhớ bài hơn.

Đối với học viên khi học tập những học phần thuộc khối kiến thức cơ sở:

Học viên cần rèn luyện tinh thần tự học, vận dụng sáng tạo các kiến thức đã học vào quá trình thực hành, thực tế. Cần chuẩn bị bài chu đáo trước khi lên lớp, đồng thời rèn luyện tính chủ động trong việc làm chủ kiến thức bằng nhiều hình thức khác nhau, trong đó, học nhóm, thảo luận trong giờ học dưới sự hướng dẫn của thầy cô giáo và tự trình bày ý kiến của mình trước lớp là một cách hay để học viên có thể nắm kiến thức nhanh mà không cần đến việc chiếu - đọc và chép...

Thiết nghĩ, vấn đề khắc phục tình trạng “*chiếu - đọc - chép*” trong hoạt động dạy học tại Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II nói chung và trong việc giảng dạy cho học viên những học phần thuộc khối kiến thức cơ sở nói riêng là một yêu cầu cần thiết nhằm nâng cao chất lượng dạy học trong toàn Trường, đây là nhiệm vụ khó khăn trong điều kiện hiện nay của Nhà trường. Muốn thực hiện tốt việc chống dạy học bằng cách “*chiếu - đọc - chép*” trong dạy học các học phần thuộc khối kiến thức cơ sở đòi hỏi phải có sự thống nhất, nỗ lực của toàn thể cán bộ, giảng viên và học viên toàn Trường. Vì vậy, tuyệt đối “*Đừng xem việc thay đổi phương pháp này chỉ là một khẩu hiệu và có thể thực hiện đơn giản trong ngày một, ngày hai*” mà cần trong đó sự tận tâm của đội ngũ các thầy cô giáo là điều hết sức quan trọng mới có thể đạt kết quả cao./.